

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Södertörns högskola
Forskarutbildningsämne: Historia
Licentiatexamen: ja
Doktorsexamen: ja

Skriv en självvärdering per utbildning som leder fram till examen inom det forskarutbildningsämne som ska utvärderas. Självvärderingen baseras på kvalitetsaspekter och bedömningsgrunder inom aspektområdena:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling

samt de tre perspektiven:

- arbetslivets perspektiv
- studenters perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Beskriv kortfattat samt analysera och värdera med exempel hur den utvärderade utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för varje aspekt inom aspektområdena och för perspektiven. Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen. Beskriv såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden samt hur arbetet med uppföljning, vidtagna och planerade åtgärder och återkoppling sker både för att utveckla utbildningen och för att säkerställa att utbildningen har hög kvalitet.

En mer preciserad vägledning till lärosäten vad gäller aspekter och bedömningsgrunder finns i *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, bilaga 1.

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 75 000 tecken inklusive mellanslag (cirka 25 A4-sidor i 12 punkters storlek), exklusive lärosätets ifyllda tabeller.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Sedan 2010 har **Södertörns högskola (SH)** egna examensrättigheter för forskarutbildningsområdet **Historiska studier (HS)**, med historia, etnologi, idéhistoria, arkeologi och religionsvetenskap som samarbetande discipliner och en gemensam **studierektor**. **Styrgruppen** för HS är forskarutbildningens samordningsorgan och kontaktyta till Fakultetsnämnden. Alla discipliner inom HS är besläktade humanistiska ämnen med historiska perspektiv, idiografisk metodologi och liknande teoretiska referensramar. Disciplinerna som samarbetar inom HS har som en central utgångspunkt för sitt arbete varierande samlingar av föremål och dokument, i synnerhet sådana som bevaras i arkiv.

De omnämnda ämnen och **Samtidshistoriska institutet (SHI)** samt arkivvetenskap bildar Institutionen för historia och samtidsstudier, med prefekten som ytterst ansvarig för anställningarna och verksamheten. Avdelningen för verksamhetsutveckling och myndighetsstöd är en gemensam resurs för alla SH:s forskarutbildningar, med koordineringsuppgifter främst i samband med antagningsprocessen.

Historia är ett distinkt ämne och stark miljö inom HS. Doktorander i historia har utbildats vid SH sedan slutet av 1990-talet med hittills 32 disputerade och f n 9 aktiva doktorander. Med undantag av en fakultetsdoktorand har alla doktorander finansierats utifrån antingen

- (1) anknytning till ett specifikt **forskningsprojekt**,
- (2) **Baltic and East European Graduate School (BEEGS)**, som etablerades vid SH 2001 som en engelskspråkig forskarskola, och som är knuten till **Centre for Baltic and East European Studies (CBEES)**, eller
- (3) **Nationella forskarskolan i historiska studier (NF)**, även den etablerad 2001, ett samarbete mellan Lunds universitet och de då nya lärosätena i Malmö, Växjö och Södertörn. Numera deltar även Göteborgs universitet, och ämnena idéhistoria, arkeologi och etnologi. NF har ett rådgivande **samarbetsråd** med handledar- och doktorandrepresentanter från alla lärosäten. Utöver doktorander med NF-finansiering erbjuder NF även övriga doktorander i HS deltagande i alla aktiviteter.

De tre – över tid nästan lika stora – doktorandgrupperna har haft skilda rekryteringsbaser och delvis olika villkor i sin forskarutbildning. BEEGS-doktoranderna har oftast en internationell bakgrund och finansieras av **Östersjöstiftelsen (ÖSS)**. ÖSS är också den största finansiären av forskningsprojekt vid SH och utmärker sig genom att fullt ut stå för finansiering av projektdoktorander. ÖSS, personalrekrytering för en högskola under uppbyggnad och anställning av f d BEEGS-doktorander har resulterat i ett tydligt internationellt inslag inom **handledarkollegiet**.

Historieämnet består av allmän historia och SHI. SHI – det enda samtidshistoriska centrum i Sverige – är ett mångvetenskapligt forskningsinstitut, där historisk forskning står i kontinuerlig kontakt med socialvetenskapliga perspektiv och metoder såsom intervjuer (oral history, vittnesseminarier) och politisk analys. I motsats till samtidshistoria utomlands som

oftast fokuserar på det nationella politiska systemet har den vid SH även en utpräglad inriktning på transnationell historia.

Den allmänna studieplanen definierar ämnet historia som en kritisk kultur- och samhällsvetenskap med särskild fokus på tid och historiska processer [2]. Som disciplin är historia inriktad mot empirisk analys, med den källkritiska metoden som det mest betydelsefulla instrumentet. Teoretiska kopplingar omfattar alltifrån historisk materialism och sociologiska moderniseringsteorier till poststrukturalistiska ansatser och den språkliga vändningen med sin begreppshistoriska och diskursanalytiska verktygslåda.

Särskilda profilområden är

- (1) genushistoria,
- (2) interkulturella perspektiv,
- (3) Östersjö- och Östeuropahistoria, och
- (4) samtidshistoria.

Historieämnets fokus mot kultur och samhälle har medfört att genus- och interkulturella perspektiv har haft en naturlig plats inom ämnet. Detta står i samklang med SH:s utveckling som en livlig genusvetenskaplig miljö och uppdraget att erbjuda personer från studieovana miljöer (inte sällan med migrationsbakgrund) en ingång till högre utbildning och för att bedriva forskning med anknytning till Östersjö- och Östeuroparegionen. SH:s forskning syftar därför i hög utsträckning bortom den nationella svenska historien och tar därutöver gärna ett regionalt övergripande eller på annat sätt gränsöverskridande grepp (t ex avhandlingar om afrikansk och östeuropeisk arbetskraft i DDR eller minnespolitik i post-sovjetisk Ukraina).

Historieämnet vid SH har satsat på en dynamisk profil inom tidig modern och modern historia, i synnerhet samtidshistoria, snarare än att framstå som heltäckande. Det finns dock inslag av medeltidskompetens. Samarbetet inom NF erbjuder doktoranderna dessutom regelbunden kontakt med forskare från antikens historia och klassisk arkeologi.

SH:s doktorander i historia navigerar i ett komplext fält. På SH uppfattar vi heterogeniteten och internationaliteten som en inspirerande tillgång som gör vår forskarutbildning unik i det svenska universitetslandskapet.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och lärare och deras sammanlagda kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

Handledarresurserna omfattar såväl tillsvidareanställda som visstidsanställda i historia och vid Samtidshistoriska institutet (SHI) samt professorer och docenter i näraliggande ämnen som fungerar som biträdande eller skulle kunna göra det. Totalt finns 7 professorer i historia, av vilka 2 är visstidsanställda, 5 docenter och 6 fil.dr. Samtliga deltar i vårt högre seminarium vilket ger därmed doktoranderna en kollektiv handledning. Flera seniora forskare deltar även som lärare på de kurser som HS ger och de kurser som hålls i NF:s regi. (Tabell 2, 3)

HT 2016 fanns 9 aktiva doktorander och lika många huvudhandledare (6 män, 3 kvinnor) och biträdande handledare för doktorander i historia. Av de 9 biträdande handledarna är 4 kvinnor och 5 män. (Tabell 1a, 3)

Därutöver är 2 professorer och 1 docent från näraliggande discipliner biträdande handledare samt en professor och en docent i historia vid annat lärosäte. HT 2016 fanns dessutom 8 lärare och forskare i idéhistoria samt 2 i historisk arkeologi, vilka på olika sätt bidrar till miljön vid seminarier och kurser. (Tabell 3)

Den samlade kompetensen bland handledarna är hög. Regeln vid högskolan är att huvudhandledarna ska vara professorer eller docenter. I historia är huvudprincipen att huvudhandledaren ska vara professor. Här finns en stor bredd, både när det gäller forskningsfält, och tidsmässig och geografisk spridning. Samtidshistoria, kulturhistoria och genushistoria är för närvarande starkast representerat och inom alla fält är Östersjö- och Östeuropaforskningen stark. Sedan en professor bytt lärosäte 2016 är medeltidshistoria vår svagaste punkt, med endast en senior lärare. Det finns också en stor bredd när det gäller språkkunskaper inom kollegiet, förutom engelska, tyska och franska finns handledare som talar ryska, lettiska, polska och som hjälpligt kan läsa ytterligare några, vilket är en tillgång vid handledningen av avhandlingar inom utomnordisk historia. [30]

Huvudhandledarna väljs i samtliga fall bland tillsvidareanställda vid SH. Samtliga huvudhandledare utom en är professorer, i det avvikande fallet är handledaren docent medan den biträdande handledaren är professor.

Av de biträdande handledarna är fem professorer, tre docenter och en fil.dr. De biträdande handledarna är sammanlagt nio personer. Några av de biträdande handledarna kommer från andra discipliner inom Historiska studier (HS): idéhistoria, arkeologi och religionsvetenskap. Dessa har valts på grund av sin specialistkompetens inom doktorandens forskningsfält. Flera historiker är engagerade som handledare eller biträdande handledare i andra ämnen vid högskolan (statskunskap och arkeologi) och tre av professorerna är för närvarande biträdande handledare till doktorander vid andra lärosäten knutna till Nationella forskarskolan i historiska studier (NF).

Ämnet genomgår för närvarande ett generationsskifte då flera handledare pensionerats de senaste åren. Det blir en utmaning att se till att denna generationsväxling inte minskar på tillgången på erfarna handledare inom ett brett fält, men också att säkerställa att könsfördelningen bland handledarna inte försämras, utan förbättras. För att säkerställa

kompetensen i kollegiet för framtiden har en rekrytering av 2 lektorer (män) i historiedidaktik just avslutats. En av dem är docent och tillför därför handledarkompetens. Ytterligare en rekrytering pågår till ett lektorat i genushistoria.

Inom NF:s samarbete som helhet finns ett stort antal tillgängliga handledare och biträdande handledare med mycket bred kompetens inom forskarutbildningsämnet. Huvudhandledare utses av det lärosäte som doktoranden är anställd vid. Biträdande handledare till doktorander finansierade av NF ska helst komma från annat lärosäte inom samarbetet. När biträdande handledare ska utses är könsbalansen i handledningsgruppen en viktig utgångspunkt. Under HT 2016 var 50 forskare (19 kvinnor och 31 män) del av NF:s verksamhet i egenskap av handledare eller biträdande handledare till doktorander som är finansierade av forskarskolan. Om även de doktorander som finansieras på annat sätt, men aktivt deltar i NF:s verksamhet räknas, blir listan betydligt längre. I samband med NF:s internat, där doktoranderna årligen lägger fram sina avhandlingstexter, deltar normalt samtliga handledare, oavsett doktorandens finansieringsform, i seminarieverksamheten. Textseminarier med 20 - 30 doktorander och lika många professorer är inte ovanliga. Handledarkompetensen används således så att det gynnar den övergripande forskningsmiljön inom NF. Det gör handledarkompetensen bred och robust inom ett stort antal fält. Denna kollektiva handledning gynnar även de enskilda doktorandernas självständighet och minskar deras personliga beroende av sina handledare. [15]

B. Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

För att godkännas som handledare vid SH krävs att personen gått minst en handledarkurs (7,5 hp) eller av Fakultetsnämnden bedömts ha motsvarande kompetens. Några av handledarna har därutöver gått fortsättningskurser. Högskolan håller varje år kurser i forskarhandledning. [4]

En gång per termin träffas handledarna i historia vid SH till ett handledarmöte. Vid det diskuteras doktorandernas framsteg och eventuella svårigheter, men också konkreta frågor rörande handledningen.

En gång per år hålls ett mångvetenskapligt handledarinternat för samtliga docenter och professorer inom alla discipliner inom HS. [10, 11, 12] Då diskuteras kurser, utbildningen i stort och forskarutbildningsmiljön, men framförallt olika frågor rörande handledningen. Hit bjuds även externa experter in för att under en halvdag hålla i en relevant workshop. Exempelvis har Martin Kylhammar, LiU, och Mary Hilson, UC London, medverkat med workshops rörande handledning i mångvetenskapliga miljöer och internationalisering och Inga Sanner från SU medverkat med en workshop om problematiska situationer vid doktorandhandledning.

NF anordnar internat två gånger om året där handledare träffas och för fortlöpande samtal om handledning. Vid höstinternatet 2013 anordnades exempelvis en temaförmiddag där professor Gunnar Handal, Pedagogisk forskningsinstitut vid Universitetet i Oslo, föreläste och ledde en workshop om relationen mellan handledare och doktorand. NF:s självvärdering 2016 visar samtidigt att handledar- och handledningsperspektiven är ett viktigt utvecklingsområde, främst genom de biträdande handledarnas starkare medverkan. Handledardagar kommer att göras där nätverkets används för kvalitetsutvecklande arbete. Från och med 2017 bjuds även de biträdande handledarna in till internaten för att säkra en god dialog inom hela handledargruppen från första början av doktorandens utbildning. [25]

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

Sedan 2001 har Södertörns högskola (SH) forskarutbildat ett 40-tal historiker, av vilka 32 numera är disputerade. De som har börjat sin forskarutbildning före 2010 var formellt antagna vid ett partneruniversitet och avlagt examen där. Disputationerna har i nästan samtliga fall genomförts vid SH. Från och med 2010, när forskarutbildningsområdet Historiska studier (HS) fick egna forskarexamensrättigheter, är alla formellt antagna vid SH. Men sedan 2001 har SH i praktiken haft fullt ansvar för forskarutbildning i historia, med överlag goda resultat, tillfredställande genomströmning, och utvecklingen av en genuin forskarutbildningsmiljö i samarbetet med de andra ämnen som ingår i HS.

HS har det övergripande ansvaret för forskarutbildningen genom en styrgrupp, en gemensam studierektor och en forskningskoordinator. Den senare ansvarar för HS högre seminarium, organiserar skördedagen och workshops för både doktorander och seniora forskare. För att främja en mångvetenskaplig miljö och en gemenskap inom hela doktorandkollektivet, oavsett om de antagits inom BEEGS, NF eller projekt, hålls två obligatoriska gemensamma kurser. Miljön blir därigenom både ämnesspecifik och mångvetenskaplig. [[10](#), [11](#), [12](#)]

Historiska studier, BEEGS och Nationella forskarskolan i historiska studier

Forskarutbildningen är kopplad till tre forskarutbildningssammanhang, som på ett positivt sätt bidrar till en god forskarutbildningsmiljö. Från 2001 har vi varit en del av dels SH:s mångvetenskapliga forskarskola Baltic and East European Graduate School (BEEGS) och dels den nationella forskarskolan i historiska studier (NF), i samarbete med Lunds och Göteborgs universitet, Malmö högskola och Linnéuniversitetet. När forskarutbildningsområdet HS vid SH fick examensrättigheter 2010 skapades en tät, mångvetenskaplig forskarutbildningsmiljö.

Antalet doktorander i historia vid högskolan har sedan 2001 varierat mellan fem och 18, men vanligen legat på 12 – 15. För närvarande finns 9 aktiva forskarstuderande, av vilka 2 hade helt slut på finansiering HT 2016. (Tabell 1, 2) För närvarande är en doktorandplats i historia under tillsättning inom BEEGS. Dessutom har det i miljön funnits doktorander i andra discipliner, såsom statsvetenskap vid SHI och utbildningssociologi inom historieämnet. HS examensrättigheter omfattar numera historia, etnologi, idéhistoria, arkeologi och religionsvetenskap. Inom HS finns HT 2016 sammanlagt 18 doktorander och två licentiander. Gemensamma kurser och ett mångvetenskapligt seminarium betyder att forskarutbildningen för samtliga forskarstuderande är mångvetenskaplig. Doktoranderna antagna vid HS kan vara finansierade genom BEEGS, NF eller inom forskningsprojekt.

Inom NF fanns HT 2016 sammanlagt 36 doktorander finansierade genom NF. Då samtliga doktorander vid de medverkande institutionerna erbjuds att delta i NF:s verksamhet, har totalt över 80 doktorander deltagit i verksamheten denna termin. För att räknas som delaktig i NF:s verksamhet krävs att de deltar på den inledande introduktionsdagen, i två för NF gemensamma kurser och deltar i ett första internat där de presenterar sina avhandlings-PM. [[14](#), [15](#), [25](#)] Förutom två doktorander, som är finansierade genom NF, var HT 2016 ytterligare

fyra doktorander i historia och två i idéhistoria aktiva inom NF. Resor och boende under internat, kurser, skrivbordsbyten, workshops mm bekostas för samtliga av NF. [14, 15]

Gemenskapen bland doktoranderna och stämningen inom doktorandgruppen är viktig för forskarutbildningsmiljön. För att skapa gemenskap inom HS hela doktorandkollektiv, har antagningen av sammanhållna årskullar varit en fördel. Genom de gemensamma, obligatoriska kurserna lär de känna varandra, både inom disciplinen och över disciplin-gränserna. HS högre seminarium är avsett att vidmakthålla denna mångvetenskapliga sammanhållning. Ett uttryck för att detta lyckas är att doktorander vanligen deltar i kamraters i andra discipliner högre seminarier vid halvtids- och heltidsseminarier och vid disputationer. Ämnet fick inga nya doktorandplatser under 2014 – 16, vilket skapat en viss diskontinuitet i doktorandkollektivet. Det viktigt att det finns en kontinuitet i antagningen, så att det finns både nyantagna och äldre doktorander vid de högre seminarierna. De äldre doktoranderna är viktiga förmedlare av samtalsklimat, sina erfarenheter av ventileringar, handledning mm till de nya doktoranderna.

De seniora forskarnas vetenskapliga inriktning och kvalitet

Enligt SER 2015, som var en grundlig utvärdering av forskningen vid högskolan, är forskningen av god eller mycket god kvalitet. [26] Forskningsmiljön präglas av en stor vetenskaplig bredd. (tabell 2, 3) Det handlar om det mesta från medeltida urbanhistoria till utbildningshistoria, 1900-talets sociala rörelser, modehistoria, minoritetspolitik, folkmord, kulturkonsumtion, humanitär hjälpverksamhet och mycket annat. SHI:s inriktning mot samtidshistoria är en av våra starka profiler. Östersjö- och Östeuropaforskning är en annan profil som många forskare, oavsett fält, är verksamma inom. Enligt SER 2015 bidrar ämnets forskning på ett substantiellt sätt till att stärka högskolans östersjöprofil. [26] Ett annat forskningsfält som av tradition varit starkt vid högskolan är genushistoria. [30] Två nyrekryteringar 2017 är inriktad mot historiedidaktik och historiebruk, ett fält som därigenom stärks. Forskarna har varit framgångsrika med att i konkurrens få projektfinansiering. Detta är viktigt då det vid SH normalt inte ingår forskning i tjänsten. Endast två s.k. Östersjöprofessorer har haft forskning i tjänsten. Publikationstakten får anses tillfredställande. Enligt SER2015 utkom historikerna med 332 publikationer under perioden 2009 – 2014. Detta gäller särskilt med tanke på att flera inom ämnet har ledningsuppdrag eller andra administrativa uppdrag, som kraftigt reducerat tiden för egen forskning. De seniora forskarnas bredd och forskningens omfattning skapar en kvalificerad miljö för doktoranderna. [26]

Rekryteringsprocessen

Antagningen av doktorander inom HS och BEEGS beslutas av högskolan centralt. Det betyder att vi oftast har haft antagning vartannat år och då har en grupp på sammanlagt 3 - 7 doktorander inom HS:s discipliner antagits samtidigt, av vilken minst 1 är i historia. Då kan även en eller flera projektanställda doktorander ingå i gruppen.

Rekryteringsprocessen till forskarutbildningen inom BEEGS inleds genom beslut om antagning inom ett område från rektor. Inom forskarutbildningsområdet finns ett beslut om en rullande turordning för antagningen. Handledarkollegiet och prefekten utser då 2 professorer, som gör urvalsprocessen. För att säkra de föreslagna doktorandernas östersjöanknytning finns även en sakkunnig som utsetts från Center for Baltic and East European Studies (CBEES). Bedömningen utgår främst från kvaliteten på inskickade kandidat- och masteruppsatser samt en avhandlingsplan. Bland de sökande väljs en tätgrupp ut, vilka kallas till intervju. Därefter upprättas en rangordning bland de sökande. Den bereds och godkänns av styrgruppen för HS, varefter förslaget skickas till Fakultetsnämnden som tar det formella beslutet. Inom NF är

handläggningen i princip densamma som BEEGS, med den skillnaden att en medlem i bedömargruppen kommer från ett annat lärosäte inom NF och att den preliminära rangordningen diskuteras i samarbetsrådet för NF, innan SH gör sin slutliga rangordning. [1, 4]

Internationella samarbetsmiljöer

De seniora forskarna har ett brett samarbete med olika vetenskapliga miljöer i Norden och i övriga Europa, som främjar doktoranderna. Hit hör exempelvis Ca' Foscari Universitetet Venedig, Helsingfors universitet, Jyväskylä universitet, University College London, med vilka det finns gemensamma forskningsprojekt. Det finns också täta personella kontakter mellan forskarna och flera universitet i Östeuropa, något som också lyftes fram som en styrka i SER 2015. [26] Forskarna är också delaktiga i ett flertal forskningsnätverk, såsom Association for Political History, Sveriges kvinno- och genushistorikers förening (SKOGH) och deltar flitigt i internationella konferenser såsom Nordiska historikermöten och European Social Science History Conference. Historieämnet har också goda kontakter med Åbo akademi och i januari 2017 bestämdes att dessa ska formaliseras till ett långsiktigt samarbete. De konkreta formerna för detta kommer att preciseras när handledare och doktorander besöker systerinstitutionen i Åbo hösten 2017.

Genom BEEGS och dess kontakter med Aleksanderinstitutet i Helsingfors och andra miljöer i Östersjöområdet skapas goda internationella kontakter för både doktorander och seniora forskare. Center for Baltic and East European Studies (CBEEES) är en internationell miljö vid högskolan, som lockar till sig forskare från hela världen som forskar inom detta område. Detta skapar en god miljö för särskilt doktoranderna i BEEGS.

Inom NF är internationaliseringen också ett viktigt inslag, men den har där en något annorlunda form. Det mest organisatoriskt fasta internationella samarbetet är uppbyggt med universiteten i Bielefeld och York. Här finns avtal om ett långsiktigt samarbete. Det innefattar bland annat gemensamma kurser, workshops, skrivbordsbyten, doktorandkonferenser mm. [29] Vartannat år håller NF internationella internat. Då ska texterna skrivas på engelska för en internationell publik. Till dessa har kvalificerade internationella forskare bjudits in som kommentatorer på texterna. Namn som Natalie Zemon Davis, Thomas Laqueur och Barbara Rosenwein är några exempel. De senaste två åren har flera av de internationella kommentatorerna hämtats från universiteten i York och Bielefeld. [14, 15, 25]

När NF har internationella gäster organiseras temadagar då NF:s samtliga doktorander bjuds in. Gästerna håller en föreläsning och sedan hålls enskilda tutorials med de doktorander som så önskar och skrivit en kort text. [14, 15]

Samtliga doktorander i historia vid högskolan deltar i internationella konferenser, inom Europa och i USA. Ofta är det handledaren som tar med sin doktorand till den första konferensen, för att den därefter ska vara beredd på att delta på egen hand. Normalt medverkar doktoranderna med egna papers vid konferenserna. Konferensdeltagandet ses som en viktig del i utbildningen då det fungerar som en övning i att presentera sina egna forskningsresultat, ofta på engelska, och få dem diskuterade av en stor extern publik. (Se ISP:arna)

Gemensamma kurser och interna aktiviteter

Inom HS ges tre mångvetenskapliga kurser för samtliga doktorander inom områdets fem discipliner. Två av dessa är obligatoriska (se aspekt utförande). Dessa hålls de två första

terminerna, i syfte att skapa en gemensam kunskapsbas och gemenskap över disciplingränserna. [2]

Historieämnet vid högskolan har ett aktivt högre seminarium, som samlar seniora forskare, doktorander och masterstudenter tre gånger i månades. Dessa utnyttjas i första hand till att diskutera doktorandernas avhandlingsutkast, och i mån av tid till seniora forskares texter eller litteraturseminarier. Här tränas doktoranderna in i seminariekulturen och det vetenskapliga samtalet. Deltagarantalet vid seminarierna varierar från 5 personer till 25, men det vanliga är 10-15 personer. [28]

HS har en gång i månaden ett mångvetenskapligt seminarium med externa gäster eller mångvetenskapliga diskussioner kring ett tema. Här vidmakthålls den mångvetenskapliga diskussionen inom HS. [10, 11, 12]

Inom HS hålls en gång per år, vanligen i juni, en ”skördefest”. Då presenterar nydisputerade doktorer och andra forskare inom alla discipliner inom HS sin forskning i korta föredrag. Här presenteras också den forskning som publicerats under året, i form av artiklar och monografier. Vid några tillfällen har också en doktorand presenterat en intressant konferens som den deltagit i. [10, 11]

Varje termin hålls ämnesmöten, institutionsdagar, pedagogdagar, terminsavslutningar och övriga sociala arrangemang och där deltar doktorander på samma villkor som alla andra anställda. Doktoranderna är på alla sätt integrerade i både ämnets verksamhet och HS mångvetenskapliga verksamhet och i grundutbildningens lärarlag. [27]

NF har textinternat två gånger om året. I januari presenterar de nyantagna doktoranderna sina avhandlingsprojekt och doktorander från tidigare generationer är kommentatorer. I september hålls textinternat då samtliga doktorander från alla kullar inbjuds att lägga fram avhandlingsavsnitt till diskussion. [15, 20, 25]

NF har under de senaste tre åren vidgats till att omfatta även idéhistoria, arkeologi, antikens kultur och samhälle, etnologi med historisk inriktning och andra discipliner med ett historiskt perspektiv. Textinternatens diskussioner har därmed fått en alltmer mångvetenskaplig prägel, även om ämnet historia fortfarande är forskarskolans kärna.

Den fysiska miljön och den informella utbildningen

Utbildningen till goda universitetslärare och forskare innehåller många moment som inte kan läras ut på kurser och inte kan utvärderas med de metoder som finns tillgängliga. Det gäller det vetenskapliga samtalet vid seminarier, förhållningssätt, samarbetskultur, arbetsrutiner och mycket annat. Det handlar till stor del om erfarenhetsöverföring, som huvudsakligen förmedlas i det vardagliga mötet vid kaffebordet, vid kopieringsapparaten osv. Denna erfarenhetsöverföring är en viktig del av doktorandens utveckling som forskare.

Detta gynnas av att doktoranderna är helt integrerade i den fysiska miljön och betraktas som medarbetare. De har samma tillgång till datorer, kopiatorer och andra faciliteter som alla övriga medarbetare. Doktorander, professorer och lektorer i historia sitter helt blandade på ett bra sätt, vilket underlättar de vardagliga mötena och integrerar också doktoranderna i den dagliga verksamheten på ett naturligt sätt. Det underlättar även den dagliga mikro-handledning mellan de formella handledningstillfällena, som är så viktig för doktorandernas trygghet och trivsel.

Doktorander antagna inom BEEGS är under det första året, när de går sina kurser, fysiskt placerade vid CBEES, där de också följer centrets mångvetenskapliga seminarier, samtidigt som de deltar i den obligatoriska BEEGS-kursen samt HS kurser och seminarier. Därefter flyttas de till sina respektive institutioner och historiedoktoranderna integreras mer i historieämnet och med övriga doktorander inom HS. Doktorandernas fysiska integrering bidrar till att deras närvaro är mycket hög. [26]

Varje år hålls i SHI:s regi ”Tyresö historiedagar”, som är fortbildningsdagar för gymnasielärare, omfattande föredrag och workshops. Där har flera doktorander deltagit, som ett led i deras samverkan med det omgivande samhället. Detsamma gäller högskolans årliga Humanistdag, som vänder sig till gymnasieelever. Där håller seniora forskare och doktorander föredrag i parallella sessioner hela dagen. Historia har även ett etablerat samarbete med Arbetarrörelsens arkiv, som även omfattar doktorander.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. År 2015 gjordes en utvärdering av forskningen vid högskolan, SER2015, där även forskarutbildningen beaktades. Här genomlystes miljön ordentligt och både våra styrkor och svaga punkter lyftes fram och resultaten ligger till grund för det fortsatta kvalitetssäkringsarbetet. Inom HS och historieämnet bedrivs ett kontinuerligt arbete för att säkerställa kvaliteten. [26] Aluminundersökningar vid både NF och BEEGS har visat att de utbildade doktorerna har lyckats. [17, 23]

I februari 2017 påbörjades arbetet med ett åtgärdsprogram för att utveckla forskningsmiljön inom hela högskolan. Den innebär att institutionerna, med utgångspunkt i de rekommendationer som finns i SER 2015, ska lyfta fram några punkter som ska ligga till grund för det konkreta utvecklingsarbetet som ska iscensättas till och med 2019.

Studierektor för forskarutbildningen inom HS håller varje år utvecklingssamtal med var och en av de forskarstuderande då utbildningen, handledningen, forskningsmiljön och psykosociala frågor behandlas. Om något generellt problem framkommer lyfts dessa till styrgrupp och prefekt för vidare åtgärder. Huvudansvaret för kvalitetssäkringsarbetet har fakultetsnämnden, som även följer upp ISP:arna sedan dessa beretts vid HS styrgrupp. [10, 11, 12]

Under 2016 har en självvärdering av NF:s hela verksamhet genomförts som inkluderade kvalitativa samtal med doktorander och handledare samt en kvantitativ enkätundersökning som riktades till alla doktorander, handledare och alumner. Självvärderingen redovisas i samband med NF:s internat i januari 2017. Här framgår tydligt att NF:s ambition att inkludera alla doktorander inom samarbetet i verksamheten har varit framgångsrik eftersom doktoranderna upplever att det inte görs någon skillnad mellan doktorander finansierade av forskarskolan eller inte. Där framkommer vidare att såväl doktorander som handledare och alumner menar att den forskarutbildningsmiljö som uppstår inom NF ger en klar kvalitetshöjning. [25]

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

Den allmänna studieplanen för forskarutbildning i historia [2] vid Södertörns högskola (SH) kompletterar högskoleförordningens mål om förtrogenhet med vetenskaplig metodik, brett kunnande inom forskningsområdet som helhet och fördjupning i en del därav med lokala mål. Doktoranden ska bli förtrogen med det mångvetenskapliga forskarutbildningsområdet Historiska studiers (HS) profilområden (utöver det som nämnts under aspekten Forskarutbildningsämne handlar det om kulturarv/kulturella processer); visa avancerad förmåga till historisk reflektion; fördjupad kunskap om centrala frågeställningar, metodologi och aktuell forskning inom ämnet; samt kunskap om relevanta skolbildningar och kunskapsteorier.

SH:s forskarutbildning i historia omfattar förutom det självständiga färdigställandet av avhandlingen som motsvarar 180 högskolepoäng (hp) kurser motsvarande 60 hp. Tre kurser är obligatoriska (7,5 hp var):

- (1) *Historiska studier – en introduktion,*
- (2) *Vetenskaplig teori och metod,*
- (3) *Läskurs med områdesöversikt.*

Medan de två första kurserna – som är gemensamma för doktoranderna inom HS – syftar åt bred ämnesövergripande kunskap, avser den tredje fördjupning i ämnet.

På doktorander finansierade av Baltic and East European Graduate School (BEEGS) eller Nationella forskarskolan (NF) ställs ytterligare krav. BEEGS-doktorander läser kursen *Contemporary Research into the Baltic Sea Region and Eastern Europe* (7,5 hp). För NF:s doktorander är kurserna *Historiska problem* och *Historisk teori* förpliktande (7,5 hp var). De två första kurserna syftar åt bred kunskap, medan den tredje åt djupet (däriigenom skiljer sig denna från den mera övergripande teori- och metodkursen inom HS:s ram). Sammanlagt är ungefär hälften av kurserna obligatoriska och oftast breda, någonting som kan kompletteras med mer eller mindre specialiserade valbara kurser. Många doktorander följer rekommendationen att gå SH:s högskolepedagogiska grundkurs. Populär är dessutom mångvetenskapliga kurser i diskursanalys och vetenskapsteori samt, bland BEEGS-doktoranderna, en skrivkurs i akademisk engelska. Gemensamt för alla kurser är att de utöver aktivt deltagande i diskussionerna innehåller skriftliga examinationsmoment som säkerställer bredden i förståelse.

Den allmänna tendensen bland doktorander att först vilja avverka kurserna och sedan övergå till avhandlingsarbetet är påtaglig även vid SH. Den är ett diskussionsämne i handledarkollegiet och när de individuella studieplanerna bereds i HS:s styrgrupp. Genom återkommande krav till doktoranderna har en bättre kunskapsprogression genom jämnare fördelning av kurser parallellt med själva avhandlingsarbetet uppnåtts. Begränsad förutsebarhet om vilka kurser utöver baskurserna som kommer att gå i framtiden försvårar styrningsarbetet på denna punkt. Lärare från HS har regelbundet undervisat i NF:s

gemensamma kurser, och pga den begränsade doktorandkullen har kursplaneringen i viss mån ”nationaliserats”. Av samma anledning har kurser inom HS eller BEEGS haft betydelse. Kurserna har därmed oftast varit mångvetenskapliga och breda (även om diskussion av ämnestraditioner brukar få stort utrymme), med högre seminariet i historia som en ämnesprofilerad motvikt.

För kunskapsutvecklingen krävs deltagande i ett högre seminarium i historia under minst 7 terminer. Doktoranderna uppmanas också att följa något specialseminarium (såsom vid Centre for Baltic and East European Studies eller Samtidshistoriska institutet). Högre seminariet i historia äger rum en gång per vecka och hålls i mån av nödvändighet på engelska. En gång i månaden organiseras det som HS:s gemensamma mångvetenskapliga seminarium på svenska eller engelska. De individuella studieplanerna, handledarna och ämnesmiljön kräver aktivt doktorandernas regelbundna deltagande.

För doktorandgrupperna finansierade av BEEGS och NF tillkommer internat med breda diskussioner – för NF:s doktorander mellan historiskt inriktade humaniora-discipliner och vid BEEGS i utbyte med social- och miljövetenskaperna. Projektdoktoranderna brukar ingå i sammanhang som erbjuder jämförbara diskussionsfora, t ex projektworkshops och internationella konferenser. Nationella forskarskolan, i synnerhet dess kärna av kurser och internat, vänder sig till samtliga inom HS, så att alla andra doktorandgrupper uppmanas till att delta.

Handledning spelar en avgörande roll för kunskapsutvecklingen, både vid planering av avhandlingsarbetet och diskussion av doktorandens texter. Genom handledning motverkas alltför snäva frågeställningar och ställs krav att demonstrera relevans för ämnet i stort. Enligt SH:s regelverk [4] ska huvudhandledaren vara professor eller minst ha docentkompetens, och i praktiken har – nästan utan undantag – även de biträdande handledarna docent- eller professorskompetens. Detta innebär att våra doktorander handleds av etablerade och i de breda ämnesdebatterna väl insatta forskare. Vid urval av handledare tas dessutom hänsyn till att dessa tillsammans ger handledningen bredd och ett flertal infallsvinklar.

Kapitelventileringar är förknippade med krav på en rimlig balans mellan fördjupning i ett forskningsproblem och dess positionering i det bredare ämnet. Halvtids- och slutseminarier samt disputationer är examinationstillfällen utifrån samma krav. Då får doktoranden förhålla sig till externa granskare inom ett ramverk som sammankopplar tydliga övergångsriter med doktorandstegen [32] och temporala förväntningar (halvtidsseminarium efter 2 år, slutseminarium efter 3½ år). Även krav på att ventilera egna texter i mångvetenskapliga BEEGS och NF säkerställer för de berörda doktoranderna att forskarutbildningen inte blir för snäv. Graden av kontextuell breddning kan variera för projektdoktorander, men vid SH brukar projekt vara internationellt orienterade och alla drar nytta av historieämnets öppna forskningsmiljö.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Processerna som Södertörns högskolas (SH) forskarutbildning i historia har etablerat för kvalitetssäkring kring uppfyllelse av Högskoleförordningens lärandemål – kunskap och förståelse, färdighet och förmåga, värderingsförmåga och förhållningssätt – är aspektövergripande och integrerade. Av denna anledning redovisas de gemensamt för samtliga målaspekter.

Kvalitetskulturen som präglar uppföljningen inom SH:s forskarutbildning i historia tar sin utgångspunkt dels i den individuella doktoranden och handledningssituationen, dels i övergripande problematiseringar och enkätundersökningar.

Forskarutbildningens samtliga aspekter följs främst upp under handledning. En väsentlig uppgift för handledaren är lyhördhet för doktorandens möjlighet att tillgodogöra sig forskarutbildningen och att slutföra avhandlingsarbetet inom given tidsram. Vid problem inleder handledaren tillsammans med doktoranden åtgärder som syftar mot måluppfyllelse, t ex definiera lättare hanterliga delarbeten och öka handledningsfrekvensen.

Huvudhandledarens insats beräknas med 40 och biträdande handledarens med 20 timmar per termin. I praktiken anpassas detta oftast till behovet, någonting som huvudsakligen innebär utökat engagemang bland handledare för doktorander med svårigheter. Institutionen brukar fortsätta finansiera handledning av doktorander vars tjänst har tagit slut för att åstadkomma ett för alla berörda tillfredställande resultat.

Studierektorn är navet i forskarutbildningsområdet Historiska studier (HS) samt den primära kontaktpersonen som hanterar doktorandernas dubbla position som forskarstuderande och anställda vid institutionen. En gång om året håller studierektorn utvecklingssamtal med doktoranderna kring deras progression och relaterade ämnen. Samtalet baseras på mallen för medarbetarsamtal och individuella studieplanen (ISP) eller på dokumentet ”Checklista för årlig uppföljning av doktorander ...” [3] som specifikt kontrollerar förutsättningarna för framgångsrikt avhandlingsarbete och lärandemålets uppnående. Samtalen sammanfattas för HS:s styrgrupp och diskuteras. Vid behov sker återkoppling till handledare och förslag på åtgärder. Studierektorn bereder också ISParna för styrgruppen och refererar handledarnas förklaring kring problematiska frågor.

ISParna är uppföljningsverktyget för samtliga forskarutbildningens aspekter. Det gäller upplägget av forskningsarbetet och kurser, konferenser och timing av ventileringar (i synnerhet halvtids- och slutseminarium samt disputationen). ISParna uppdateras årligen och beslutas av HS:s styrgrupp. Fakultetsnämnden tar in alla ISPar för översyn och granskning, även uppdateringar. ISParna 2016/17 försågs med en bilaga som preciserade för varje doktorand vilka moment av forskarutbildningen som täckte vartenda nationellt lärandemål. Styrgruppen säkerställer kvaliteten genom återremittering av otillfredsställande ISPar till handledare. Avvikelse gentemot tidigare ISP och den mest ändamålsenliga vägen till måluppfyllelse utifrån givna förutsättningar diskuteras och sanktioneras främst i samråd mellan doktorand och handledare. Studierektorn och HS:s styrgrupp inleder vid behov en dialog. Samtidigt finns handledarkollegiet som ett mera informellt forum för kollegialt samråd och stöd med utgångspunkt i en genomgång för avhandlingsprojektens utveckling (en gång per termin). Övervägandena inom styrgruppen och

handledarkollegiet kan resultera i särskilda krav till handledare eller doktorand och i åtgärder såsom handlingsplaner, utökad handledning eller handledarbyte. Ifall finansieringen har tagit slut kan arbetsplatsen dras in och handledningen förklaras som vilande eller avslutat. Avstängning från finansiering har hittills inte förekommit och kräver ett rektorsbeslut.

Samtliga kurser inom Historiska studiers forskarutbildning är föremål för utvärdering genom en enkät till deltagarna med ett dussintal öppna och slutna frågor. Resultaten delges lärarna och studierektorn, diskuteras av styrgruppen och ligger till grund för kvalitetsarbete. Hittills har det endast funnits anledning till smärre justeringar.

Vid högre seminariet i historia, HS:s seminarium och seminariet på Centre for Baltic and East European Studies (CBEES) cirkulerar närvarolistor. En besöksfrekvens av 75% anses som acceptabel.

Vid doktorandens årliga presentation på högre seminariet blir uppfyllandet av lärandemålen och utbildningens kvalitet särskilt tydligt. Återkoppling till doktoranden omfattar själva seminariediskussionerna samt feedback och förslag därefter, främst från handledaren, men även från andra deltagare. Vid halvtids- och slutseminarierna med externa opponenter och avstämningsmöten efter seminariet (mellan opponent, handledare och seminarieledare samt, vid halvtidsseminariet, doktorand) finns det särskilda krav att utveckla konkreta strategier och rekommendationer syftande till högsta möjliga kvalitet i ett rimligt tidsperspektiv. Seminarierna har främst rådgivande karaktär, men om slutseminariet håller fast att omfattande ändringar krävs utses en särskilt slutläsare för kvalitetskontroll.

Fakultetsnämnden genomförde 2009 och 2013 enkätbaserade doktoranduppföljningar för SH som helhet (nästa uppföljning äger rum 2017). Dessa utvärderingar innehåller frågor som direkt tematiserar lärandemålen och indirekta, t ex rörande handledning, konferensdeltagande och nöjdhet med forskarutbildningen överlag. I uppföljningen 2013 [24] gav doktoranderna knutna till HS genomgående gott eller mycket gott betyg för sin forskarutbildning och var nöjdast bland SH:s doktorander. Samtidigt kände färre doktorander och dessa i mindre utsträckning än inom andra forskarutbildningsområden att de inte var fullt accepterade inom forskarkollegiet. Eftersom delresultatet ändå pekade på utvecklingsbehov förstärktes strävandena för en delaktig doktorandmiljö, i synnerhet genom studierektorns övergripande arbete inom HS. Bland lärandemålen visade sig för SH:s hela doktorandpopulation (liksom inom nationella undersökningar) att endast knappt hälften ansåg sig ha fördjupat sin insikt i forskningsetik under utbildningen. Fakultetsnämnden har 2016 beslutat som riktlinje för forskarutbildning vid SH att kurser i forskningsmetodik ska undervisa i etikfrågor och god forskningssed, någonting som kommer att påverka HS:s metodkurs. En huvudrekommendation från doktoranduppföljningen, som HS har annamat, var även att med mera eftertryck uppmuntra doktoranderna att delta i en högskolepedagogisk grundkurs.

Förutom SH:s årliga medarbetarundersökningar, som endast ger en övergripande bild, har Institutionen för historia och samtidsstudier ordnat en egen stressenkät med påföljande arbetsmiljödiskussion. I undersökningen 2014 visade sig doktoranderna inom HS vara förhållandevis nöjda med sina arbetsbetingelser (2016 deltog för få doktorander för att möjliggöra slutsatser). Detta tyder på att de anser sig att ha goda förutsättningar att nå lärandemålen. Institutionsmötet hade annars kunnat föreslå en mer ingående genomlysning av doktorandernas situation.

Kvalitetskulturen inom HS tar dessutom sin utgångspunkt i övergripande problem som studierektorn eller styrgruppen identifierar, frågor som rör SH som helhet (t ex BEEGS roll), samt anknytning till den högskolepolitiska debatten eller aktörer såsom UKÄ. Således organiserar HS årligen ett välbesökt tvådagars-handledarinternat med fördjupningar såsom "Mångvetenskap i praktik", "Reflekterande och reflekterad handledning", "Rutiner för forskarutbildning och disputation", "Doktorander med skrivkramp", eller "Kvalitetssäkringen av forskarutbildningen och forskarstuderandes måluppfyllelse".

Nationella forskarskolan (NF) utvärderar sin verksamhet kontinuerligt genom plattformen Survey & Report. Resultaten delges de berörda deltagarna samt diskuteras i NF:s samarbetsråd där handledare och doktorander från de samarbetande lärosätena är representerade. Utifrån detta identifieras utvecklingsområden som följs upp av ledningsgruppen i den fortsatta verksamheten. Utvärderingen av ett internat 2016 ledde t ex till att internatet följande år erbjöd ett pass med fördjupningsteman såsom transnationell historia, temporalitet, etc. 2016 genomförde NF en självvärdering baserad på samtal med doktorander och handledare samt en enkät till alla doktorander, handledare och alumner. Det visade sig att samtliga grupper är överens om att NF:s internat och kurser höjer forskarutbildningens kvalitet. Resultaten diskuterades på NF:s internat i januari 2017, där också utvecklingsområden identifierades, t ex att planera mera långsiktigt och att följa upp internationell publicering.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Högskoleförordningens detaljerade mål om förmågan till vetenskapligt forskningsarbete och dess presentation i olika sammanhang, samt värdering av sådant arbete, kompletteras av den allmänna studieplanen för forskarutbildning i historia [2] vid Södertörns högskola (SH) med dels krav på fördjupning och dels ytterligare specificeringar. Av dessa går i synnerhet två utöver de nationella målen, nämligen förmågorna att visa självständigt teoriutnyttjande och ”att utifrån sitt eget specifika ämnesperspektiv se och kunna utnyttja de mångvetenskapliga möjligheter ett ämnesöverskridande forskningssamarbete innebär”.

Forskarutbildningen säkerställer doktorandernas förmåga till en vetenskaplig insats (och ger därmed ett bidrag till samhällets kunskapsutveckling) genom återkommande planeringssamtal med handledarna samt genom kontinuerliga krav på att genom muntliga och skriftliga arbetsprov utveckla sin skicklighet som forskare. I detta sammanhang riktas en tilltagande förväntning mot doktoranden om att dennes förmedling av forskningsrön sker med både bred orientering och sakkunnig expertis.

Arbetsprov är t ex kursexaminationer. Nästan alla kurser ställer krav på muntlig framställning och att visa förmåga till metodologisk och teoretisk reflektion. När examinationer äger rum i kurser under Historiska studiers (HS) regi, men även i andra sammanhang såsom t.ex. Baltic and East European Graduate School (BEEGS), finns krav på att den examinerade ska demonstrera att ha tillgodogjort sig mångvetenskapliga perspektiv utifrån sin egen ämnesbakgrund. Liknande förväntningar finns även inom de gemensamma mångvetenskapliga seminarierna knutna till HS och Centre for Baltic and East European Studies (CBEES).

Andra arbetsprov är projektplaner, kapitel- eller artikelutkast och avhandlingsmanuskript av varierande omfattning. Dessa diskuteras med handledare, seminariedeltagare och opponenter. Särskilt vikt tillmäts presentationen av teoretiska utgångspunkter och att dessa på ett påtagligt sätt lyfter den empiriska analysen. Doktoranderna uppmanas att presentera delar av sin avhandling inom högre seminariet i historia minst en gång om året. Efter godkännande av handledare läggs större manuskript i synnerhet fram vid halvtidsseminariet (med en preliminär disposition, ett utkast till avhandlingens inledande delar samt ett par empiriska kapitel med påbörjad analys) och slutseminariet (ett i stort sett komplett avhandlingsmanus med samtliga kapitel som ska vara så långt framskridna att det tydligt framgår hur den slutliga produkten kommer att se ut) – dvs vid forskarutbildningens centrala tillfällen som ger doktoranden fördjupad insikt i hur avhandlingsarbetet ligger till. Det finns tydliga rutiner och anvisningar kring halvtids- [6] och slutseminarium [7, 8, 9] samt disputation [5].

Doktorandstegen med sina tre lönenivåer spelar roll främst som signal – men i viss mån även som monetärt incitament – för att strukturera forskarutbildningen med sin tidsram [32]. Samtidigt innebär den en systematisk uppföljning av forskarutbildningens träning av färdigheter. Beroende på handledarens bedömning flyttas doktoranden till andra steget när 50% och till tredje steget när 80% av fordringarna för doktorsexamen är uppnådda. Den senare arbetsvolymen anses samtidigt berättiga till anmälning av slutseminarium.

Det viktigaste planeringsverktyget för alla aspekter av forskarutbildningen är de individuella studieplanerna (ISP), från kurser, skrivandet samt ventileringar, konferensbesök till de stora textseminarierna och disputationen. ISParna uppdateras årligen av doktoranderna och handledarna gemensamt och beslutas av HS:s styrgrupp. Eftersom ISParna brukar bygga på doktorandernas förslag, som diskuteras och anpassas till vad handledarna bedömer som lämpligt, fungerar dessa även som ett instrument för doktoranden att utveckla sin förmåga till tidsindelning och planering av arbetsupplägg.

Krav på presentation av texter tillkommer inom ramarna för doktorandernas finansiering, nämligen NF, BEEGS och enskilda forskningsprojekt. NF fungerar samtidigt som ett nätverk som erbjuder även de övriga doktoranderna delaktighet i samtliga aktiviteter. Under senare tid har doktoranderna många gånger varit seminarieledare under högre seminariet i historia. Alla doktorander förväntas i diskussioner inom och utanför kurser och seminarier stödja varandras lärande och att i olika situationer vara beredda på att presentera och diskutera forskning i dialog med varandra och med etablerade forskare. Vid somliga av NF:s internattillfällen är de framskridna doktoranderna kommentatorer av nyantagnas texter och tränar således de förras förmåga till värdering av andras arbete samtidigt som de senares förmåga till att presentera sina idéer.

Historieämnet ger alla doktorander möjlighet att hålla en föreläsning på grundnivå och uppmuntrar att tillgodogöra sig en pedagogisk kurs på SH för att därefter undervisa på grundnivå och vara handledare på C-nivå. Doktoranderna uppmuntras också att tala om sin forskning för särskilt intresserade grupper och den större allmänheten, både utifrån varierande kontakter eller som del av evenemang knutna till SH. Således har flera doktorander presenterat sina forskningsrön på Tyresö historiedagar.

Doktoranderna ska under sin utbildning presentera paper i ett nationellt sammanhang (såsom de svenska historikermötena) och på en internationell konferens; med finansiering från sina expensmedel eller annan källa.

Det finns inslag av det internationella vetenskapssamhället inom SH:s närmiljö, främst inom BEEGS och CBEES, med en skara internationella doktorander och forskare från olika discipliner, och engelska som seminarie- och korridorsspråk. BEEGS-doktoranderna tillbringar sitt första år inom denna miljö och deltar i ett gemensamt ”flytande seminarium” för projektpresentationer med doktorander från Helsingfors på en Finlandsbåt. Den årliga CBEES-konferensen är också ett tillfälle som utnyttjas av doktorander för att presentera sin forskning för internationella gäster. De förhållandevis många doktorander och anställda med utländsk bakgrund bidrar till en internationell utbildningsmiljö inom historia på SH. Avhandlingar i historia vid SH har förutom på svenska, även skrivits på engelska, franska och tyska, och i många fall om utomnordiska ämnen.

NF håller ett internationellt internat vartannat år där doktoranderna tränas i att muntligt och skriftligt presentera sin forskning på engelska och där de delges internationella granskares

kommentarer (språkgranskning av de inlämnade texterna bekostas och innebär ytterligare ett tillfälle att lära sig). Dessa texter ska ligga till grund för publicerade artiklar, och i så fall bekostas en annan språkgranskningsomgång. NF har börjat årligt återkommande internat med sina samarbetspartners i York och Bielefeld där doktoranderna muntligen presenterar sina projekt för varandra. Det delvis nordiska och europeiska 14-dagars skrivbordsbytesprogram (som NF arrangerar och som är förknippat med textventilering) erbjuder också möjlighet till träning av doktorandernas färdighet i internationella eller nationella sammanhang.

Utöver dessa internationaliseringsmoment inom utbildningen uppmuntras doktoranderna att vara delaktiga i sommarskolor och konferenser. Samtidshistoriska institutet har direkt koppling till en internationell forskarskola i begreppshistoria och politisk tänkande ([Concepta](#)). Från och med 2017 är SH medlem av Association for Political History ([APH](#)), ett nätverk för främjande av forskningskvalitet som organiserar internationella workshops för doktorander, dvs som erbjuder möjlighet att träna sin vetenskapliga förmåga i ett genuint internationellt forum. Två av SH:s doktorander i historia kommer att delta i APH-doktorandkonferensen i Jyväskylä, juni 2017.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Se svar under Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse, underpunkt B.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

Den allmänna studieplanen för forskarutbildning i historia [2] vid Södertörns högskola (SH) kompletterar högskoleförordningens mål om att visa intellektuell självständighet, vetenskaplig redlighet inklusive forskningsetiska bedömningar, samt fördjupad insikt om vetenskapens roll i samhället med kravet att doktoranden ska visa integritet som forskare i förhållande till det omgivande samhället.

Element av grupparbete och kollektivt lärande förekommer i doktorandkurser och andra sammanhang inom SH:s forskarutbildning i historia, alltid förknippad med kravet på ett självständigt bidrag och synergier mellan de som samarbetar. I huvudsak tränar dock forskarutbildningen i att prestera individuellt, både muntligt och skriftligt. Dessa bidrag ska självständigt (gärna originellt) och på ett transparent sätt knyta an till relevanta forskningsresultat, metodiska redskap och teoretiska perspektiv.

Mångvetenskapligheten i de flesta kurserna och somliga forskarseminarier främjar bredden av metodologiska, teoretiska och empiriska referenser och skapar ett fundament för intellektuell självständighet inom det egna ämnet. Samarbetet inom HS och Samtidshistoriska institutets öppning mot samhällsvetenskaperna bidrar till att inspiration från andra ämnen och intellektuell självständighet gentemot den egna disciplinen är forskarutbildningens utgångspunkt. På liknande sätt främjar samarbetet inom Nationella forskarskolan (NF) med mångvetenskaplig bakgrund i flera högskolemiljöer samt SH:s inslag av doktorander och handledare med icke-svensk bakgrund uppskattningen av olika perspektiv och ett självständigt förhållningssätt. Den rådande heterogeniteten (grundad på intersubjektivitet som förutsättning för det gemensamma vetenskapliga samtalet) underlättar för doktoranderna att utveckla sin egen profil. Den motverkar också risk för likriktning som den höga ventileringsfrekvensen i det svenska systemet kan innebära.

Instrumenten för att träna och visa självständig värderingsförmåga och vetenskaplig redlighet är huvudsakligen de samma som tjänar kunskapsutveckling och färdighet. De olika kurser, handledningstillfällen, seminarier, internat och konferenser som involverar doktoranden som deltagare, presentatör eller kommentator (vid SH, inom NF och på externa arenor) skapar en intellektuell grund där olika metoders och teoretiska infallsvinklars potential lyfts fram, och där den enskilde utifrån sitt forskningsproblem väger alternativen för att nå vetenskaplig framgång mot varandra. Samtidigt krävs utveckling av ett självständigt förhållningssätt under utbildningens gång, med doktorandstegen som grov indikator.

I motsats till självständighetens progression förutsätts från dag ett att doktoranderna uppvisar en under sin tidigare utbildning förankrad hög nivå på vetenskaplig redlighet. Med den källkritiska metoden inom historievetenskapen är redlighet, tydlighet och transparens kring det empiriska undersökningsmaterialet och dess förutsättningar och värde – även när det gäller användning av sekundärlitteratur – förhållningssätt som genomgående krävs och inpräntas. Vår forskarutbildning går på samtliga plan ut på att kritiskt diskutera och värdera

forskning, metodiska verktyg och teoretiska grepp, och att tydligt skilja (och visa) vem som har skrivit vad och vad det egna bidraget består av.

Vad vetenskaplig redlighet betyder för särskilda problem såsom känsliga personuppgifter, oral history och användandet av informanter eller vid hanteringen av komplexa forskningsetiska frågor är däremot föremål för vidareutveckling av doktorandernas insikt. Detta gäller också kravet att hävda sin integritet som forskare mot personer och organisationer som utforskas eller tillhör det omgivande samhället. Under handledningen och vid presentationer dryftas sådana frågor ingående när de blir aktuella. Ingen av våra aktuella doktoranders projekt har dock ansetts behöva en formell etikprövning. I kurserna tematiseras vetenskaplig redlighet i olika sammanhang, den efterlyses i diskussionerna, och krävs i inlämningsuppgifterna.

I många fall publicerar doktoranderna under avhandlingsarbetet och blir då föremål för de gängse vetenskapliga kontrollmekanismerna. Detta gäller t ex i olika projekt- och konferenssammanhang eller när texter presenteras på NF:s internationella internat. Sammanläggningsavhandlingar (bestående av minst fyra antagna artiklar plus kappa) är möjliga, men har inte hittills förekommit. Även om denna form kan kännas främmande inom historia har den sin fördel i en tidig kvalitetssäkring, inte minst gällande redlighet och etiska principer.

Vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället samt ansvar för dess användning är frågor i många teoretiska debatter kring positivism, modernitetsprojektet, poststrukturalism, konstruktivism och den språkliga vändningen. Dessa debatter har haft stort genomslag inom historieämnet vid SH och humanioras roll och framtid har varit föremål för ett flertal av HS:s seminarier. Baltic and East European Graduate School-kursen om vetenskapsteori som många doktorander väljer erbjuder ytterligare möjlighet att fördjupa sig i relaterade frågor.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Se svar under Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse, underpunkt B.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

Forskarutbildningen i historia syftar till att uppnå sådana kunskaper, förmågor och förhållningssätt som en karriär inom akademien förutsätter. Samtidigt ska dessa aspekter vara nyttiga inom ett mångtal akademiska yrken. Även om forskarutbildningen lägger stor vikt på planering och rutiner är föränderlighet och det oväntade något doktoranderna lär sig att räkna med och hantera. Själva avhandlingsarbetet ställer ständigt nya krav på den som utför det. Det som doktoranden vid olika tillfällen ”försvarar” sig mot kan endast i begränsad utsträckning förutses, och forskningsläget som beaktas när avhandlingen går till tryck är ett annat än när arbetet påbörjades.

Kunskaperna är främst ämnesspecifika, även om de inbegriper mångvetenskapliga element och inkorporerar breda samhällsvetenskapliga och humanistiska perspektiv. Teknikerna för att tillägna sig kunskap är dock värdefulla oberoende av enstaka ämnen och förbereder på ett föränderligt arbetsliv både inom och utanför akademien. Det gäller allt från noggrann läsning och lyssnande utifrån ett kritiskt perspektiv till rutin i att notera, ställa frågor, delta i diskussioner, sammanställa källor och litteratur, och på ett ändamålsenligt sätt undersöka.

Ännu mera universella är förmågorna och förhållningssätten som forskarutbildningen inövar. Att muntligt och skriftligt diskutera problem på ett kreativt, systematiskt och övertygande sätt är en metakompetens med värde på hela den akademiska arbetsmarknaden. Den omfattar bland annat val av metoder, (tids)planering och dialog med andra. Att stödja andras lärande och professionellt bidra till verksamheten och samhället är också universella förmågor. Ytterligare grundläggande kompetenser för kvalificerade arbeten är förhållningssätten som doktoranderna tränas i såsom intellektuell självständighet, redlighet, integritet, samt etisk värderingsförmåga och insikt i vetenskapens samhällsposition.

Utbildningen syftar främst mot vetenskaplig skicklighet och att skapa förutsättningar för arbete inom akademien. Störst vikt läggs vid forsknings- och skrivarbetet. Att publicera artiklar vid sidan om avhandlingsarbetet kan bli aktuellt, i synnerhet för doktorander som är knutna till forskningsprojekt. Inom Nationella forskarskolan (NF) tränas publicering på engelska inklusive dubbel språkgranskning först för presentationen, och sedan inför färdigställandet. Hösten 2012 organiserade Historiska studier (HS) en heldag kring temat peer review med många doktorander. Centre for Baltic and East European Studies (CBEES) hade ett kortare seminarium kring samma tema 2016. HS:s doktoranddag 2015 innehöll en workshop kring publicering. NF hade vid ett internat 2015 en temaförmiddag om att söka forskningsmedel med representanter för Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond.

Även muntliga presentationer och diskussioner är väsentliga i utbildningen. Genom uppgifter som opponenter och seminarieledare, ett garanterat undervisningstillfälle och uppmuntran till pedagogisk utbildning och undervisning tränas kommunikationsförmågan och öppnas verksamhetsfältet som högskolelärare. Andra möjligheter till institutionstjänstgöring är administrativa uppdrag, att bli doktorandrepresentant i HS:s styrgrupp eller NF:s samarbetsråd, i Institutionsnämnden eller i CBEES Council, samt att organisera workshops och konferenser. Utbildningen kan förlängas med 20% genom tjänstgöring i undervisning eller administration. NF tillhandahåller medel för doktorander som vill ordna egna workshops. Tyresö historiedagarna exemplifierar samverkan med det omgivande samhället som har ledd till att doktorander har haft träning som föredragshållare. Allt detta skapar förutsättningar för

att under forskarutbildningen kunna bredda sin portfölj med praktisk verksamhet som är relevant både inom och utanför akademien.

Historieämnets källorientering och arbetsätt innebär en särskild affinitet till ABM-sektorn. På HS:s doktoranddag och seminarium har arbetslivet utanför akademien varit på agendan och diskuterats med representanter därifrån. NF:s aktiviteter har också varit värdefulla. Till exempel var arbetsmarknad tema vid ett internat 2014, där en representant för ett konsultföretag höll i en förmiddag om karriärplanering. NF:s alumner har återkommande bjudits in för att dela med sig av sina erfarenheter. Detta har skett genom alumnikvällar och i samband med NF:s internat. Vid ett internat 2015 deltog alumner i en paneldebatt om arbetsmarknaden för disputerade inom och utanför akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den akademiska uppföljningen inom forskarutbildningen genom handledning, kursutvärderingar, utvecklingssamtal och olika enkätundersökningar har utförligt beskrivits. Det samma gäller för den fortlöpande diskussionen av utbildningens utformning och genomförande i HS:s styrgrupp och NF:s samarbetsråd, samt mellan handledare och seniora forskare på HS:s årliga internat. Alla dessa uppföljningar har betydelse för säkerställandet av att forskarutbildningen förbereder väl för den akademiska arbetsmarknaden. Den under delsvaret A beskrivna tendensen till universell användbarhet av de vetenskapliga lärandemålen innebär att allt detta är relevant även för en bredare arbetsmarknad.

Alumniundersökningar har senast initierats 2015 både av Baltic and East European Graduate School (BEEGS) [23] och NF [17]. Den förra täcker 12 av våra disputerade (2 BEEGS-alumner har tillkommit sedan dess), den senare täcker 11 disputerade. Resultaten har diskuterats vid BEEGS femtonårsjubileum och i NF:s samarbetsråd. Historieämnet vid Södertörns högskola (SH) har börjat att systematiskt sammanställa uppgifter på alla som har gått forskarutbildningen, dvs aktiva doktorander, disputerade och sådana som har avbrutit sin forskarutbildning. Alumniarbetet har identifierats som ett utvecklingsområde och kommer att bedrivas mera systematiskt framöver. För detta ändamål har HS:s styrgrupp tillsammans med studierektorn börjat diskutera utveckling av en enkät för att inhämta alumners uppfattningar om sin forskarutbildning och synpunkter på vilka arbetslivsperspektiv som borde inkorporeras i denna. På förslag finns också tillställningar som skulle kunna vara av intresse för alumner, doktorander och övriga anställda att delta i för diskussion av forskarutbildningen.

Av de 32 disputerade i historia vid SH har idag 23 anställning eller anknytning till högskolesektorn och forskningsinstitut, därav 11 helt eller i större utsträckning till SH. Ett antal arbetar vid Stockholms universitet, Försvarets högskolan och Uppsala universitet – andra vid Lunds universitet, Jönköping University, samt Lithuanian Institute of History. Kvantitet och spridning visar att forskarutbildningen uppfyller sitt huvudsyfte. Våra doktorander har lyckats med att få konkurrensutsatta forskningsmedel, undervisningsuppdrag och positioner inom akademien. Det är dock inte lätt att etablera sig och bakom siffrorna döljer sig olika anknytningsformer, allt ifrån tillsvärd anställning till tillfälliga uppdrag. Iakttagelsen att de med disputation längre tillbaka i tiden tenderar att ha tryggare anställning tyder på huvudsakligen lyckade etableringsprocesser. Ändå är det en öppen fråga i vilken utsträckning den höga siffran alumner inom akademien också är ett tecken på ett misslyckande med att

öppna alternativa karriärvägar. Den tilltänkta alumnienkäten kommer att ge en bättre uppfattning om nödvändiga åtgärder.

Av de disputerade som f n inte finns kvar inom akademien arbetar 2 som arkivarier, 2 på museum och var 1 som biträdande stabschef vid Universitets- och högskolerådet, 1 som utredare på UKÄ, 1 som kansliråd i Justitiedepartementet och 1 som gymnasielärare. Vilken typ av sysselsättning den återstående doktoranden har är för tillfället oklart. HS kommer att utveckla forskarutbildningens arbetslivsperspektiv även utifrån iakttagelsen att massmedia och förlagsverksamhet nämns som yrkesområden i Allmänna studieplanen [2], och exempel på framgångsrika historiker inom dessa.

En doktorand är f n inte aktiv. Tre före detta doktorander har avbrutit avhandlingsarbetet. Samtliga av dessa tillhör de tidigt antagna (kring 2001) och de fördelar sig jämt inom kategorierna projektdoktorander, BEEGS-doktorander och doktorander finansierade av NF.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

I arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser är ISP:arna och bilagorna till dessa det allra viktigaste. ISP:arna fylls i varje september vid ett längre handledningsmöte mellan doktorand och handledare. Här får doktoranderna i samråd med handledaren ta ansvar för sin kunskapsutveckling och reflektera över sitt lärande och progression. (ISP med bilagor)

Doktorandernas medverkan i styrande organ och samarbetsorgan

Doktoranderna medverkar aktivt med att utveckla forskarutbildningen på flera sätt. Viktig är här deras representation i HS styrgrupp, som har huvudansvaret för forskarutbildningen i historia. Doktoranderna har två representanter. Här diskuteras och beslutas kurser, allmänna studieplaner för de olika ämnena, de individuella studieplanerna för samtliga doktorander, alla utvärderingar och här tas en rad beslut om forskarutbildningens utformning. Doktoranderna har alltid en särskild punkt på dagordningen för sina frågor. [10, 11]

Doktoranderna är också representerade i institutionsnämnden. Här fattas övergripande beslut rörande hela institutionen. Det finns även en doktorand bland fakultetsnämndens ordinarie ledamöter. [31]

SH har ett doktorandråd som tillvaratar doktorandernas intressen och doktoranderna inom HS har där en ordinarie ledamot och en suppleant.

Inom NF finns ett samarbetsråd, där doktoranderna har en plats per lärosäte. Här diskuteras utbildningen i stort, kursutbudet, handledningsfrågor och mycket annat. Doktoranderna har en särskild punkt på dagordningen för de frågor de vill resa. Från HT 2016 finns även dialogmöten mellan NF:s ledningsgrupp och alla doktorandrepresentanter för att diskutera mer praktiska frågor. [14, 15, 25]

Doktorand i flera miljöer samtidigt

Alla doktorander i historia vid SH är en del av den mångvetenskapliga miljön Historiska studier (HS). Många av doktoranderna är antagna vid Baltic and East European Graduate School (BEEGS) och en majoritet av doktoranderna, oavsett finansieringsform är delaktiga i Nationella forskarskolans i historiska studier verksamhet. HS är deras huvudsakliga arbetsmiljö, medan forskarskolorna är resurser som vidgar miljön. De tre miljöerna kompletterar varandra. Första terminen går de obligatoriska kurser i alla dessa miljöer, först HS och BEEGS obligatoriska kurser parallellt på halvfart och i slutet av terminen NF: s obligatoriska kurs. Därefter deltar de i våra högre seminarier och vissa interna kurser, i NF:s internat och kurser och i specialseminarier vid Center for Baltic and East European Studies (CBEES).

Gemensamhetsskapande åtgärder

Viktigt när det gäller doktorandperspektivet är gemenskapen bland doktoranderna och stämningen inom doktorandgruppen. För att skapa gemenskap inom HS hela doktorandkollektiv, har antagningen av sammanhållna årskullar varit en fördel. Genom de obligatoriska kurserna första året lär de känna varandra, både inom disciplinen och över disciplingränserna. HS mångvetenskapliga högre seminarium är avsett att vidmakthålla denna mångvetenskapliga

sammanhållning inom gruppen. Så exempelvis går doktorander vanligen på kamraters i andra discipliner högre seminarier vid halvtids- och heltidsseminarier och vid disputationer.

Den årliga doktoranddagen inom HS syftar likaså till att främja sammanhållningen bland doktoranderna, samtidigt som de här tar upp frågor som är relevanta för doktoranderna. HS studierektor har huvudansvaret för doktoranddagen, men vanligen brukar en eller två doktorander medverka vid planeringen, diskutera dagordningen och bjuda in experter. Synpunkter som kommit fram vid dessa dagar lyfts till styrgruppen för HS, som genomför åtgärder eller bereder dem och vidarebefordrar dem till rätt intressent.

Vart annat år ungefär gör historieämnet en kortare resa för att planera forskning och forskarutbildning, planera nya kurser och liknande. Doktoranderna erbjuds alltid att delta i dessa och en stor del av dem brukar delta. Doktorander, lektorer och professorer sitter rent fysiskt helt blandade inom ämnet vid institutionen och det skapar en naturlig förutsättning för att doktoranderna ses som helt integrerade medarbetare och en god atmosfär.

Doktorandernas deltagande i ämnesmötena (lärarmöten för grundutbildningen) och pedagogdagarna har också stor betydelse för integreringen i ämnet och doktoranderna ses som medarbetare. Deras medverkan i undervisningen är samtidigt en bra träning i undervisningen och ger meriter för tiden efter disputationen.

Då en majoritet av doktoranderna deltar i NF verksamhet skapas en tät gemenskap även med både doktoranderna och handledarna vid de övriga fyra lärosätena. Det ger doktoranderna ett nätverk med en stor del av landets historiker som är synnerligen värdefullt även för deras fortsatta karriär. Alla doktorander får på NF:s bekostnad resa till och delta i samtliga doktoranders disputationer, oavsett finansiering och lärosäte. Deras deltagande visar tydligt på den gemenskap som finns inom NF.

Doktorander antagna till BEEGS har på ett liknande sätt en gemenskap med övriga doktorander i de olika ämnena, som antogs samtidigt. Systemet med samlade kullar har i alla sammanhang visat sig befrämja gemenskapen, men också doktorandernas benägenhet att bli klara inom stipulerad tid.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Högskolan centralt har återkommande gjort doktorandenkäter, som sammanställs och ligger till grund för kvalitetsarbetet på den högskolegemensamma nivån. Detta arbete har fakultetsnämnden ansvar för. De senaste enkäterna gjordes 2009 och 2013, och 2017 kommer en ny doktorandenkät att göras. [\[24\]](#)

Doktorandernas perspektiv kommer fram genom de enskilda utvecklingssamtal som studierektor håller med samtliga doktorander. Huvudintrycket från samtalen sammanställs av studierektor och presenteras för styrgruppen, som bereder frågorna och beslutar om åtgärder. Inom NF kommer doktorandernas perspektiv fram genom de utvärderingar som görs av all verksamhet. I samband med internaten hålls alltid doktorandmöten där de kan föra fram frågor som behöver lyftas till samarbetsrådet och ledningsgruppen. Doktoranderna är vidare representerade i NF:s samarbetsråd med representant från varje lärosäte i samarbetet. [\[10, 11\]](#)

NF utvärderar kontinuerligt all verksamhet som bedrivs inom samarbetet. Under 2016 har en självvärdering av NF:s hela verksamhet genomförts som inkluderande kvalitativa samtal med doktorander och handledare samt en kvantitativ enkätundersökning som riktades till alla doktorander, handledare och alumner. Som ett direkt resultat av självvärderingen har så kallade dialogmöten införts under 2016. Vid dialogmötena träffas NF:s ledningsgrupp och doktorandrepresentanter för samtal om verksamheten. De dialogmöten som genomförts under 2016 har bland annat lett fram till försöket med ämnesrelaterade fördjupande teman där deltagare kan presentera text som genomfördes vid internatet i januari 2017. [[18](#), [20](#), [21](#), [22](#), [25](#)]

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Könsfördelningen bland de aktiva doktoranderna HT 2016 var 6 kvinnor och 3 män. Under de senaste tio åren har könsfördelningen varit relativt jämn. Bland de doktorander som disputerat de senaste fem åren finns 3 kvinnor och 6 män. (Tabell 1a och 1 b)

När nya doktorander antas fördelas doktoranderna, så långt som möjligt, bland både kvinnliga och manliga handledare. Där det är möjligt tilldelas doktoranderna en handledare av vardera könet. HT 2016 hade 6 av doktoranderna manliga huvudhandledare, 3 hade kvinnlig huvudhandledare. Bland de biträdande handledarna är könsfördelningen jämn. (Tabell 2)

Högre seminariet i historia är ett sammanhang där det är viktigt att doktoranderna möter både kvinnliga och manliga ordföranden. Ansvar för högre seminariet i historia har under de senaste fem åren roterat mellan professorer och docenter och vanligen har en man och en kvinna delat på ansvaret för seminariet.

På de kurser som hålls i HS regi är vi angelägna om att doktoranderna ska möta både manliga och kvinnliga lärare. I exempelvis kursen Introduktion till HS medverkar två lärare vid varje seminarie tillfälle, från två olika discipliner. Det har gjort det möjligt att ha både manliga och kvinnliga lärare vid nästan varje undervisningstillfälle.

Kurslitteraturen inom HS obligatoriska kurser har alltid en jämställdhetsöversyn innan litteraturlistorna antas. På vissa kurser, som exempelvis Introduktion till historiska studier är kurslitteraturen skriven av lika många män som kvinnor. Detsamma gäller inom diskursanalyskursen, medan det finns en viss övervikt för manliga författare i metodkursen. När det gäller den obligatoriska individuella läskursen är litteraturlistan en överenskommelse mellan doktorand och handledare och därmed svårare att överblicka.

Inom forskarutbildningen anlitas externa granskare vid tre olika tillfällen: vid halvtidsseminariet, slutseminariet och disputationen. Det är handledarna som gör valet och tar kontakterna. Under de senaste fem åren har en majoritet av de externa opponenter som anlitas till halvtidsseminarier varit män. Två doktorander, en man och en kvinna, har då haft kvinnliga opponenter. I båda fallen var handledaren en kvinna. Vid slutseminarier och disputationer har manliga opponenter dominerat nästan helt de senaste åren. Detta visar att det är en viktig utmaning att uppmärksamma handledarna på att jämställdhetsaspekten ska beaktas även vid valet av externa granskare.

Bland betygsnämndernas tre ledamöter måste det enligt disputationsordningen finnas både män och kvinnor och detta har följts utan undantag. Ordförande för disputationen är inte längre, som tidigare, huvudhandledaren, utan en annan professor i kollegiet. Här har fördelningen mellan manliga och kvinnliga ordföranden varit relativt jämn, men med en viss manlig övervikt. [4]

NF har likaså ett uttalat jämställdhetsperspektiv i verksamheten. När biträdande handledare diskuteras i samarbetsrådet för doktorander som finansieras av NF är principen om könsbalansen i handledningsgruppen en central utgångspunkt. Bland huvudhandledarna finns

dock fortfarande en övervikt av män, 18 män, 8 kvinnor. Även när lärare ska utses till av NF arrangerade kurser eftersträvas en jämn balans mellan kvinnor och män. Enligt ett beslut januari 2017 ska alla kurser från och med nästa år både kvinnliga och manliga lärare undervisa på alla kurser. Samma principer gäller även när kommentatorer bjuds in till de internationella internaten. [14, 15] Könsfördelning i NF:s samarbetsråd kan variera något och håller generellt en jämn nivå.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Inom HS har det ännu inte gjorts någon mer övergripande analys av utbildningens utformning utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Frågan har dock uppmärksammats den senaste terminen. Vid institutionsdagen HT 2016 var jämställdhet dagens tema och då diskuterades frågor rörande forskarutbildningen som gäller anställningsfrågor, sjukskrivningar och liknande. HS styrgrupp har diskuterat jämställdheten inom utbildningen och ett initiativ har tagits för att utarbeta en modell för systematisk uppföljning av jämställdheten inom forskarutbildningen. Frågan kommer att vara en punkt vid vårens handledarinternat. Högskolan har jämställdhetsintegrering som ett prioriterat område och rektor har beslutat att inrätta en kommitté för jämställdhetsintegrering med uppdrag att genomföra en probleminventering under 2016 samt upprätta en plan för arbetet med jämställdhetsintegrering för perioden 2017-2019.

Om det i samband med studierektors årliga utvecklingssamtal med doktoranderna kommit upp frågor rörande jämställdheten som HS behöver arbeta vidare med blir det en punkt på dagordningen i samband med de årliga handledarinternaten och ibland även vid den årliga doktoranddagen. Ett år har detta lett till att företagshälsovården bjudits in till doktoranddagen för att diskutera frågor kring stress och stresshantering, något som drabbar de kvinnliga doktoranderna i större utsträckning än de manliga och då framförallt dem som fått barn under doktorandtiden.

NF har under 2016 utvärderat hela sin verksamhet. Ett av den genomförda självvärderingens delområden var delaktighet. Där framkom att jämställdhetsperspektiv i verksamheten är något som NF ska arbeta än mer aktivt med framöver. Därför finns exempelvis planer på en temaförmiddag kring delaktighet och jämställdhet vid internatet HT 2017. Vid internatet i januari 2017 lyftes särskilt samtalsordningen vid plenumdiskussioner utifrån ett genus- och klassperspektiv av doktorander och en önskan om att ta upp det mer genomgripande i höstens internat, vilket ledningsgruppen välkomnade. [25]